

Titel: Demokratiets tilstand

Tema: Danmark, politik, demokrati

Fag: Samfundsfag

Målgruppe: STX, HF, HTX, HHX

Regional – TV2/MIDT-VEST, 22.10.2022, 56 min.

Er danske unge demokratisk engagerede i samfundet? Vejledningen stiller en række konkrete spørgsmål, som skal motivere eleverne til at tage stilling til, hvad et elementært demokratisk engagement kunne være, og hvorfor det er/kunne være relevant i vort repræsentative demokrati. Når (nogle af) spørgsmålene er blevet diskuteret på klassen, ser de således "opvarmede" elever som hjemmeforberedelse til næste lektion tv-udsendelsen "Demokratiets tilstand", og dens hovedtemaer diskuteres igennem på klassen.

(Billedet er fra tv-udsendelsen)

Faglig relevans/kompetenceområder

Den pædagogiske vejlednings konkrete spørgsmål, elevernes individuelle svar på dem og den efterfølgende diskussion på klassen er i sig selv en elementær demokratisk proces. Tv-udsendelsen "Demokratiets tilstand" viser, hvordan den overordnede politisk demokratiske udvikling historisk set har været siden 1915, og fx dens påvisning af, hvorledes dansk politik professionaliseres mere og mere, lægger op til yderligere fordybelse, fx i modsætningen mellem deltagelsesdemokrati (Hal Koch) og elitedemokrati (Alf Ross).

Ideer til undervisningen

Arbejdsidéerne nedenfor kan bruges i deres fulde sammenhæng eller bare tjene som inspiration for underviserens egne overvejelser.

"Er du engageret i det danske demokrati?". "Øh, ja... jeg stemmer da hver gang, der er valg...". Den markedsdemokratiske tankegang er dominerende i Danmark, men hvordan står det til med det deltagelsesdemokratiske engagement? Hal Koch har sagt, at demokrati skal tilegnes i hvert nyt slægtled, men netop derfor kan det ikke være udenadslære, men kræver diskussion, refleksion og engagement.

De nedenstående spørgsmål ("Er du engageret i det danske demokrati?") skal motivere eleverne til at diskutere demokratisk praksis i Danmark, og hvordan de selv kan engagere sig i den på mange måder.

Spørgsmålene er udformet, så de kræver en aktiv stillingtagen, og når eleverne i hjemmeforberedelsen har arbejdet med dem (eller nogle af dem, som underviseren fx har valgt ud), kan underviseren på klassen fx bede nogle elever om at give og begrunde deres personlige svar på et af spørgsmålene, hvorpå diskussionen gives fri med underviseren som ordstyrer.

Det er selvfølgelig et (demokratisk) mål, at der i diskussionen er rum for uenighed, og at argumenternes styrker og svagheder bliver draget frem, belyst og gennemdiskuteret. Er det muligt at nå frem til en form for konklusion, måske om en/nogle grundlæggende uenighed/uenigheder, skrives den ned (og kan måske senere være udgangspunkt for en ny diskussion).

Ovenstående diskussion på klassen - eller diskussioner af endnu ikke berørte spørgsmål, hvis underviseren sætter flere lektioner af til det - er ikke koblet til en konkret sammenhæng, men skal give eleverne en oplevelse af og forståelse for demokratisk praksis, som "varmer dem op" til at diskutere tv-udsendelsen "Demokratiets tilstand", der handler mere overordnet og konkret om udviklingen af det danske demokrati siden 1915. Der er til tv-udsendelsen lavet et meget udførligt kapitelsæt, som i sagens natur er fortolkende og også kan gøres til genstand for diskussion.

Rent praktisk kan underviseren tildele eleverne tv-udsendelsen, så de kan se den som hjemmeforberedelse, hvorpå den diskuteres fælles på klassen – se eventuelt her, hvordan man tildeler eleverne en tv-udsendelse og det tilhørende kapitelsæt fra CFU: <http://wiki.mitcfu.dk/soeg-i-samlingerne/tv/>

Er du engageret i det danske demokrati?

1. Føler du dig som dansk statsborger moralsk forpligtet til ikke at være "sofavælger", men at møde op og stemme til folketingsvalg, når du har/får stemmeret (og eventuelt stemme blankt)? Hvorfor (ikke)?
2. Hvorfor er du (ikke) medlem af et politisk parti?
3. Er du medlem af en forening (fx en lokal fodboldklub), hvor du ikke bare nyder (spiller fodbold), men også yder (fx er ungdomstræner, sælger julekalendere som klubben får overskuddet fra osv.)? Hvorfor (ikke)?
4. Nævn nogle pligter, som du mener, at du har over for den danske stat. Er de rimelige? Hvorfor (ikke)?
5. Nævn nogle rettigheder, som du mener, at du har i relation til den danske stat. Er de tilstrækkelige? Hvorfor (ikke)?
6. Vil du foretrække en velfærdsstat, hvor professionelle ansatte styrer det meste af "samfundsmaskinen" for "brugerne"/"forbrugerne", eller et velfærdssamfund, hvor civilsamfundet og borgernes frivillige arbejde spiller en noget/meget større rolle for, at "samfundsmaskinen" kan fungere? Hvorfor?
7. "Oplysning er menneskets udgang af dets selvforskyldte umyndighed" hævdede den tyske filosof Immanuel Kant i 1784. Er det din egen skyld, hvis du som 18-årig med valget ikke forstår/ved, hvordan det danske demokrati fungerer? Hvorfor (ikke)? Er det din egen pligt at opnå basal/tilstrækkelig/fuldstændig indsigt i, hvordan det danske demokrati fungerer? Hvorfor (ikke)?
8. Skal valgretsaldern afgøres af, om man er fyldt 18 år, eller skal den fx afgøres ved, at man aflægger en "demokratiprøve", der godtgør, at man har basal indsigt i, hvad dansk demokrati er, og hvordan det fungerer? Hvorfor?

9. Bør kvinder også være omfattet af den militære værnepligt ("kønsneutral værnepligt")? Hvorfor (ikke)?
10. Burde alle unge danskere uden undtagelse forpligtes til at aftjene en form for "civil demokratisk værnepligt", hvor man fx i 3 måneder med SU-støtte arbejder med elementært omsorgsarbejde (besøgsven hos ældre, ukrainske flygtninge etc.)? Hvorfor (ikke)?
11. Er du eller har du overvejet at blive bloddonor og/eller organdonor? Hvorfor (ikke)?
12. Kan du nævne tre ting, som du personligt vil gøre i løbet af de næste fem år for at styrke det danske demokrati (fx på græsrodsniveau i dit nærmiljø)? Sæt ord på de tre ting og begrund dine valg *eller* forklar, hvorfor du ikke agter at engagere dig i den slags. Du kan måske finde inspiration til de tre ting i de mange forskelligartede forslag i listen herunder:

<https://web.archive.org/web/20060713190540/http://www.bettertogether.org/150ways.htm>

I forlængelse af det samlede forløb kan eleverne skrive et essay, hvor de forholder sig argumenterende til et af nedenstående spørgsmål:

- A. Beskriv et konkret/tænkt eksempel på, hvordan det at være whistleblower kan være en nyttig samfunksfunktion, hvor man udviser civilcourage, og et konkret/tænkt eksempel på, hvordan det at være whistleblower kan være en samfundsskadende funktion, hvor man udviser "landsskadelig" adfærd. Diskutér om whistleblowing overordnet set er til gavn eller skade for et demokratisk samfund.
- B. Kan civil ulydighed - som fx Extinction Rebellions metoder i klimakampen – accepteres i et demokrati? Hvorfor (ikke)?
- C. Burde langt flere politiske beslutninger blive lagt ud til folkeafstemning/elektronisk folkeafstemning i stedet for, at folketingspolitikkerne tager dem? Hvorfor (ikke)?
- D. Er danske vælgere blot "stemmekvæg" i et professionaliseret demokrati, hvor en magtelite af personer fra bl.a. politik, medier, erhvervsliv og lobbyisme konspirerer og trækker i trådene bag kulisserne? Hvorfor (ikke)?
- E. Demokrati kaldes ofte "kompromisets kunst", men er det en skidt ting? Hvorfor (ikke)?
- F. Er det et demokratisk problem, at stadig flere danner deres politiske holdninger på baggrund af synspunkter, der bliver udtrykt i de sociale medier (Twitter, Facebook m.v.)? Hvorfor (ikke)?
- G. Er stadig mere avancerede ChatBots en trussel for den demokratiske samtale? Hvorfor (ikke)?

Supplerende materialer

Disse tv-udsendelser kan eventuelt inddrages i en yderligere perspektivering af emnet:

Hvorfor er demokrati det bedste?: <http://mitcfu.dk/TV0000028722>

Bag om folkestyret: <http://mitcfu.dk/TV0000019336>

Deadline (11.12.2022) – kapitel 2, debatten med Dennis Nørmark: <http://mitcfu.dk/TV0000129854>

Deadline (15.03.2023): <http://mitcfu.dk/TV0000130787>

Deadline (28.02.2024): <http://mitcfu.dk/CFUTV1136700>

Deadline (07.05.2024): <http://mitcfu.dk/CFUTV1137836>